

CONFERENTIE EN LANDELIJKE ANLB DAG

**SUCCESVOL BOEREN
MET NATUUR,
ONTMOET DE PRAKTIJK**

**VRIJDAG 7 APRIL 2017
VAN HALL LARENSTEIN, VELP**

**CONFERENTIE EN LANDELIJKE ANLB-dag
7 APRIL 2017**

SUCCESVOL BOEREN MET NATUUR, ONTMOET DE PRAKTIJK

Deze bijeenkomst van Vogelbescherming Nederland en BoerenNatuur.nl is gehouden bij de Hogeschool Van Hall Larenstein in Velp, 'de grootste groene opleiding van Nederland', aldus Jos Wintermans, programmadirecteur Land & Watermanagement. Aan de conferentie namen meer dan 375 deelnemers afkomstig van agrarische bedrijven, de collectieven, vrijwilligers, terreinbeherende organisaties, de overheid, het onderwijs en het onderzoek deel. De conferentie werd geopend door de organisatoren Fred Wouters, directeur Vogelbescherming Nederland en Alex Datema voorzitter BoerenNatuur.nl.

Fred Wouters, directeur Vogelbescherming Nederland: 'De grote opdracht: waarde creëren voor agrarisch product

'Sinds 1899 zet onze vereniging zich in voor het beschermen van vogels. Maar de recente gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek laten nog maar eens zien dat dit op het boerenland de afgelopen decennia niet goed is gelukt. We zijn maar liefst tweeënhalf miljoen broedparen van veldleeuwerik, patrijs, grutto, kievit en andere weide- en akkervogels kwijtgeraakt. In de ons omringende landen is dat al niet anders.

Toch laten boeren ism onderzoekers en vrijwilligers op verschillende plekken in het land zien dat het ook anders kan. Waarom doen we dat dan niet overal?!

'De grote opdracht van dit moment is om waarde te creëren in de agrarische productieketen, zoals bij Weide Weelde en ZuiverZuivel gebeurt. In plaats van afhankelijk te zijn van de grillige subsidiemachines in Brussel, Den Haag en de Provinciale hoofdsteden, moeten we laten zien dat ons voedsel op alle mogelijke manieren meerwaarde heeft wanneer bij de productie ook de natuur wordt beschermd. Dat gaat bepaald niet vanzelf en de consument moet daarover geïnformeerd worden. Maar als alle betrokken partijen elkaar daarbij helpen, blijft de boerennatuur wel overeind.'

Alex Datema, voorzitter BoerenNatuur.nl: 'Goede prijs voor natuurinclusief boeren'

'Als koepel van veertig collectieven die in heel Nederland het agrarisch natuurbeheer organiseren en uitvoeren, bestaat BoerenNatuur.nl nog maar één jaar. In totaal vertegenwoordigen wij ongeveer zeventuizend boeren die samen zeventigduizend hectare agrarische natuur beheren. Ondanks het geweldige werk dat op die grond gebeurt, is dat gemiddeld maar tien hectare per deelnemende boer. Het is dan ook duidelijk dat we met dat agrarisch natuurbeheer alleen de dalende trend van de weide- en akkervogels en de rest van de boerennatuur niet gaan redden. De oplossing zal van de veel meer omvattende term natuurinclusief boeren moeten komen. Het is nu zaak om concrete invulling te geven aan deze term. BoerenNatuur.nl heeft voor zichzelf reeds bepaald wat natuurinclusief boeren inhoudt. In plaats van topkwaliteit voedsel voor een zo laag mogelijke prijs, moeten we een goede prijs kunnen rekenen voor voedsel waar ook de natuur baat bij heeft.'

'De landbouw ligt op dit moment onder een vergrootglas, en dat is begrijpelijk en terecht. Slechts zestigduizend boeren op zeventien miljoen Nederlanders claimen veel ruimte. Voor een belangrijk deel is dat niet eens voor het voedsel voor al die Nederlanders, maar voor de export. Die ruimte moet ons dus wel gegund worden door de maatschappij. Maar met het type landbouw zoals we dat nu bedrijven is dat niet vol te houden.'

[Lees hier het positionpaper over natuurinclusieve landbouw](#)

Interview door Joris Lohman: Boeren en Natuur: geen tegenstelling

'Zonder boeren geen agrarische natuur', stelt directeur Fred Wouters van Vogelbescherming Nederland. 'Boeren en natuur zouden dus geen tegengestelde grootheden moeten zijn, maar blijken dat nu in de praktijk nog te vaak wel te zijn.'

'De oplossing zal moeten komen van wat nu Natuurinclusieve Landbouw is gaan heten', vult voorzitter Alex Datema van BoerenNatuur.nl aan. 'Dat moet een beweging worden van de hele landbouw. "Natuurinclusief" speelt op zowel systeemniveau, in flora en fauna, op het gebied van landschap en ook op het gebied van het milieu in brede zin.'

Wouters: 'We moeten op al die vier terreinen ambitie tonen. De vogels mogen dan misschien de iconen zijn, ze vertellen wel een compleet verhaal van bodem, water, landschap; van de hele natuur: wanneer het slecht gaat met de boerenlandvogels, dan betekent dit dat het slecht gaat met de gehele agrarische natuur. Alleen wanneer vogels voedsel, veiligheid en mogelijkheden tot voortplanting geboden wordt, kan er sprake zijn van natuurinclusieve landbouw.'

Geld en opleiding voor Natuurinclusieve Landbouw

'Natuurinclusieve landbouw moet niet alleen de norm in het veld worden. Het zal moeten beginnen in de schoolbanken. Zeker in het agrarisch onderwijs zullen we continu de boodschap moeten uitdragen dat boeren zonder een gezond, compleet natuurlijk systeem niet houdbaar is', aldus Alex Datema.

'Behalve aan kennis zullen we ook moeten werken aan de financiële basis', vult Fred Wouters aan. 'Die basis zal zeker niet alleen van de overheid komen. Bijvoorbeeld grote zuivelbedrijven zouden er een internationaal *Unique Selling Point* van kunnen maken dat hun product met zorg voor de complete natuur is geproduceerd. De overheid moet daarvoor wél de randvoorwaarden scheppen, en ervoor zorgen dat bedrijven en er niet onterecht gebruik van kunnen maken.'

Van 'plankgas boer' naar weidevogelvriendelijk

Melkveehouder Hermen Spans melkt 240 biologische koeien in Sint Jans klooster en in Zwartsluis. 'In 2009 zijn we, rond een dip in de melkprijs, omgeschakeld van "plankgas boeren" naar biologische productie. In de kop van Overijssel hadden we al veel te maken met Natura 2000-gebieden rond ons land en met de Ecologische Hoofdstructuur, tegenwoordig het Natuurnetwerk Nederland. Sinds de omschakeling op biologisch is het werk meer ontspannen. De toegenomen maatschappelijke waardering werkt daar zeker aan mee.'

Marcel Strijtveen uit het Overijsselse Liederholthuis is als gangbaar melkveehouder lid van het Boerengilde, en produceert voor het zuivelmerk Weide Weelde. 'Natuurinclusieve landbouw was tot voor kort niet bepaald een "sexy" onderwerp op verjaardagsfeestjes. Ik merk dat het tij nu aan het keren is. Samen met negen boeren in onze polder hebben we vijftig hectare weidevogelgrond gekocht. Sinds wij dat weidevogelvriendelijk beheren is het aantal vogels verdubbeld.'

Via de verhuur van een vergaderlocatie op hun bedrijf, laten Hermen Spans en zijn vrouw Leanne aan 'de burger' zien wat een melkveebedrijf inhoudt. 'We merken dat mensen, zelfs na een vergadering, ontspannen van ons bedrijf komen', vertelt Leanne. 'Vervolgens moet diezelfde burger zich daar ook naar gedragen wanneer hij als consument voor het zuivelschap staat', vult Marcel Strijtveen aan. 'We moeten als boeren investeren in een betere verbinding met de burger. Alleen dan zal die burger daar als consument ook naar handelen. De twee cent die we nu extra krijgen voor een pak Weide Weelde melk is daartoe een eerste kleine stap.'

Kees de Pater, hoofd communicatie Vogelbescherming Nederland: Draagvlak

Uit een onderzoek van Motivaction onder ruim duizend respondenten, in opdracht van Vogelbescherming Nederland, blijkt dat er maatschappelijk draagvlak is voor natuurinclusieve landbouw.

- Op de stelling: 'Ik maak mij wel eens zorgen over natuur en landschap Nederlandse boerenland', antwoordde 55% (zeer) eens (26% neutraal, 16% oneens, 3% geen mening).
- De stelling dat boeren belangrijk zijn voor behoud van het landschap wordt onderschreven door 79% van de respondenten (13% neutraal, 4% oneens, 4% geen mening).
- Om boerenlandvogels te redden moet de landbouw natuurvriendelijker worden, vindt 59% van de respondenten (25% neutraal, 6% oneens, 10% geen mening).
- Het nieuwe kabinet moet die boeren belonen die landschap en biodiversiteit belonen, vindt 66% (24% neutraal, 5% oneens, 5% geen mening).
- De stelling 'Ik ben bereid meer te betalen voor voedsel dat is geproduceerd door boeren die boerenlandvogels beschermen', werd door 34% van de respondenten onderschreven (34% neutraal, 27% oneens, 5% geen mening).
- Dat de voedingsindustrie mede verantwoordelijk is voor het verlies aan natuur in het boerenland, en dus mee moet betalen aan het herstel, wordt onderschreven door 58% (26% neutraal, 9% oneens en 7% geen mening).

'Er is dus een breed draagvlak voor natuurvriendelijke landbouw, al wordt dat draagvlak iets smaller wanneer mensen er voor moeten betalen. De mensen die wél bereid zijn om extra geld neer te tellen voor producten die met zorg voor natuur zijn geproduceerd, moeten die producten natuurlijk wel kunnen vinden. Op dit moment is het aanbod van 'weidevogelvriendelijke zuivel en akkervogelvriendelijke producten' nog beperkt.

Forumdiscussie onder leiding van Jan Bonjer, Hoofdredacteur Financieel Dagblad:

Tussen droom en daad ...

Bas Rüter, directeur Duurzaamheid bij de RABO bank:

'Wij willen als bank een brug slaan tussen de markt en het publieke belang. Samen met het Wereld Natuur Fonds, Vogelbescherming Nederland en FrieslandCampina willen we ook een nieuw verdienmodel opzetten, met een "duurzaamheidsmonitor" voor agrarische ondernemers die op toetsbare onderdelen iets extra's voor de natuur willen doen.'

Peter Munters, plaatsvervangend directeur Natuur bij het ministerie van Economische Zaken

'Het beeld dat "de landbouw" de verbinding met de maatschappij en met de natuur kwijt is moet genuanceerd worden. De mogelijkheden van "Den Haag" om de verbinding tussen boeren en natuur te ondersteunen zijn beperkt. De overheid heeft wel instrumenten in de vorm van subsidies. Met name in het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid liggen kansen.'

Hans Hettinga, melkveehouder en bestuurslid van de coöperatie Friesland Campina:

'Als zuivelverwerker moeten wij voor inkomsten zorgen. Maar de boer moet zelf voor een compleet inkomen zorgen. Melkveehouders zien daarbij gelukkig steeds meer in dat het niet alleen meer gaat om wat ze verdienen, maar ook hoe.'

Jan Jacob van Dijk, gedeputeerde voor de Provincie Gelderland:

'Hoe betrekken we de consument bij natuurinclusieve landbouw? Dat is de *one million dollar question*. Supermarkten als Jumbo, Poiesz en Plus hebben eerste stappen gezet, maar nog lang niet overal kun je weidevogelvriendelijke zuivel kopen. Daarnaast moeten we ook veel consumenten nog op de hoogte brengen van de problemen in de natuur op het boerenland.'

Weidevogelvriendelijke producten, een niche?

'De markt voor "vogelvriendelijke zuivel" heeft een onverwachte tegenstander gevonden in de Autoriteit Consument en Markt', constateert onder andere gedeputeerde Van Dijk. 'Ieder burger heeft het recht zijn eigen plofkip te kopen, lijkt de ACM te zeggen. Ondertussen melken grote winkelketens de leveranciers ook uit. Daarom heb ik drie maanden geen boodschappen gedaan bij de Albert Heijn, toen die de kosten voor een fusie met Delhaize afwentelden op de leveranciers, zoals de boeren. De industrie zegt veel te makkelijk dat "een ander" het wél voor een lagere prijs wil leveren en zet daarmee de producenten onder onnodig zware druk,' aldus Van Dijk.

Ondertussen laat het BeterLeven Keurmerk zien dat het wel kan: een markt die in eerste instantie minimaal lijkt omvormen tot een omzet van een miljard euro, waarbij de extra inspanningen van boeren echt worden betaald. Dat stelt Maurits Steverink, die namens True Food Projects bij de lancering van het BeterLeven Keurmerk door Dierenbescherming betrokken is geweest.

Munters van het ministerie van EZ beaamt: 'natuurinclusieve landbouw zal een kwestie zijn van lange adem. Je moet tegen de stroom in blijven volhouden. Maar kijk hoe het BeterLeven Keurmerk nu al ingeburgerd is geraakt. Zo'n eenvoudig concept moet er ook voor de Weide Weelde producten of andere Natuurinclusieve Landbouw producten kunnen komen.'

Bankman Rüter lijkt nog voorzichtig waar het om financiering van duurzame initiatieven gaat. 'Het is belangrijk dat er een onafhankelijke toets komt voor natuurinclusieve landbouw. Wanneer daar vervolgens ook een betere prijs voor wordt betaald, en het onder de regelingen voor "Groen sparen" gaat vallen met de bijbehorende belastingkorting, dan kunnen wij die initiatieven vervolgens als banken ook tegen een lagere rente financieren.'

Tegelijk is ons land soms ook wel erg 'netjes', stelt Rüter. 'Wij denken al snel dat iets niet mag van Brussel. Een land als Frankrijk toont wat dat betreft veel meer initiatief.' Dat punt wordt bevestigd door oud-minister Veerman. 'Op bijvoorbeeld het gebied van mededinging is echt meer mogelijk dan we nu denken.' En ook: 'De boeren zullen een sterkere plek in de keten moeten krijgen. Nu zie je nog te vaak dat er een euro wordt uitgegeven om en Brussels kwartje bij de boeren te krijgen.'

Vanuit BoerenNatuur.nl klinkt een duidelijke roep om meer pilot projecten die bijvoorbeeld de duurzaamheidsmonitor als keurmerk in de markt kunnen zetten.

Deze oproep wordt van harte ondersteund door onder meer de Gelderse gedeputeerde Van Dijk en EZ-ambtenaar Munters.

Ook Fred Wouters ondersteunt de oproep tot meer daadkracht. 'We weten wat we moeten doen, laten we het dan ook echt gáán doen.' Maar zoals middagvoorzitter Jan Bonjer de Vlaamse auteur Willem Elsschot citeerde, met wat ooit verkozen werd tot de meest onvergankelijke zin uit de Nederlandse literatuur: Tussen droom en daad staan wetten in de weg, en praktische bezwaren. De forumleden laten zich in de toekomst toch graag afrekenen op de volgende daden: Bevordering van de biodiversiteit (Hans Hettinga), een lobby voor een steviger positie van de provincies in het debat over natuurinclusieve landbouw (Jan Jacob van Dijk), pilots van de grond krijgen, samen met BoerenNatuur (Peter Munters en Bas Rüter).

De Gouden Grutto 2017

Cees Veerman, Oud-Minister van Landbouw: Natuurinclusieve Landbouw: *What else?*

Als hij nog jonge kinderen had gehad, had Cees Veerman waarschijnlijk 'Duh?!' gezegd. Nu parafraseerde de juryvoorzitter van de Gouden Gruttoverkiezing liever George Clooney uit een bekende koffiereclame: Natuurinclusieve Landbouw: wat had je anders in gedachten? Veerman: 'Landbouw in evenwicht met de natuur zou de norm moeten zijn. Natuurlijk weet ik dat dit – zeker door de technologische *rat race* na de Tweede Wereldoorlog, toen we er weer bovenop moesten komen – lange tijd niet het geval is geweest. Maar we moeten nu weer in harmonie komen. En dan moet je het spek snijden waar het zit. Niet overal zullen de belangen van landbouw en natuur makkelijk samen kunnen worden gebracht. Het is een kwestie van maatwerk, waar Vogelbescherming Nederland en BoerenNatuur.nl een belangrijke rol kunnen spelen.'

Naast Veerman, bestond de jury van de Gouden Gruttoverkiezing uit Nathalie Barones Van Verschuer des Tombe, Heerlijkheid Mariënwaerd in Beesd en Jan Bonjer, hoofdredacteur Financieel Dagblad.

Als laatste onderdeel van deze dag maakte de jury de winnaars van de Gouden Grutto Award bekend:

Dit is een bedrijf van de toekomst
Winnaar van de juryprijs: Marten Dijkstra

Marten en zijn vrouw Linda hebben het gangbare, intensieve bedrijf van zijn ouders omgevormd tot een biologisch, extensief bedrijf met agrarisch natuurbeheer. Hun speerpunten zijn educatie (zowel aan collega boeren, studenten als burgers) en andere nevenfuncties waaruit hun grote maatschappelijke betrokkenheid blijkt. Hij scoort hoog op natuurmaatregelen en is zeer ondernemend. Dijkstra heeft op tien ha uitgestelde maaidata, 3 plas-dras-locaties van in totaal meer dan één ha en kruidenrijk grasland.

[Lees hier de volledige jury beoordeling](#)

'Wat hij bereikt voor de akkervogels is uniek'

Eervolle jury vermelding: Peter Harry Mulder

De jury is enorm onder de indruk van de mogelijkheden die Peter Harry en Eline Mulder scheppen voor akkervogels, met name de patrijs. Hij scoort hoog op zijn getroffen natuurmaatregelen, zoals de brede verschringsstroken en bloemenranden langs de akkers. 'Als je in de akkerbouw verbetering van habitat en Overlevings-kansen van vogels wilt, dan zijn met name de brede akkerranden die Peter Harry Mulder heeft doorgevoerd het enige wat je kunt doen en wat echt resultaat voor de vogels heeft. Een akkerrand aanleggen kan iedereen, maar zorgen dat deze écht geschikt is voor de vogels op een goed akkerbouwbedrijf is zeer bijzonder en vergt heel veel inzet. Daarnaast zetten zij beiden

Een belangrijke verbinder tussen burgers, boeren, politiek

Winnaar van de publieksprijs: Marcel Strijtveen

Marcel is een zeer actieve, gangbare weidevogelboer. Hij heeft enorm ondernemerschap laten zien en een voortrekkersrol gespeeld bij de oprichting van zuivelmerk Weide Weelde. Hij is enorm betrokken en actief in de regio en met de oprichting van de Lierderbroek. Samen met collega's heeft hij daar 50 ha grond omgevormd naar weidevogelgebied. Hij zoekt actief de samenwerking en is heel inspirerend en enthousiasmerend. Marcel is bovendien een echte weidevogelliefhebber.

[Lees hier de volledige jury beoordeling](#)

zich enorm in voor educatie aan zowel collega agrariërs, studenten als burgers.

[Lees hier de volledige jury beoordeling](#)

[Lees hier de beschouwingen van de jury over alle 9 genomineerden.](#)

